

היבטים לשוניים בפרשת משפטים סט

מילים שוי"ו ההיפוך מעבר לעתיד הפכה אותן למלרע: וְנִתְּתָה וְהִרְגָתִי וְשָׁמַעְתִּי וְחָדַלְתָּ וְאֶסְפָּת וְאִיבָתִי וְצָרְתִּי וְהִסְרִתִּי וְהַמְתִּי וְנִתְּתִי וְשָׁלַחְתִּי וְנַחֲלָתָּ וְשִׁתִּי וְלִקְחָתָּ וְנִתְּתָּ

כא ד וְיִלְדָה-לָּו: געיה ביו"ד¹ ולמ"ד בשווא נע, הקורא נח משבש את המשמעות. -לָו הלמ"ד רפויה.

כא ו וְרָצַע: יש להשמיע את העי"ן בסוף מילה, הקורא בה"א משבש את המשמעות עד כדי גיחוך².

כא ח אַם-רָעָה: להקפיד על קריאת העי"ן, שלא יישמע מלשון ראייה. כתיב: לֹא קָרִי: לָו³.

כא ט יִעֲדָנָה: היו"ד בחירק מלא, אין לבטא שווא במקומו. אין מפיק בה"א.

כא יא וַיִּצְאָה: הצד"י בשווא נע לא לקרוא וַיִּצְאָ!

כא יב וְשָׁמַתִּי: הטעם בתיו"ו מלרע. הקורא מלעיל משנה משמעות.

כא טו וּמִכָּה אָבִיו וְאָמוּ מוֹת יוֹמָת: ההפסקה העיקרית בטפחא, יש להחיש את קריאת התיבה 'ואמו' להסמיכה לתיבה שלפניה וכן הדבר בפסוק יד וְכִי-יִזְדּ אִישׁ עַל-רַעְיוֹ לְהִרְגוֹ בְּעֶרְמָה וכן הוא בהמשך יז וּמִכָּה אָבִיו וְאָמוּ מוֹת יוֹמָת

כא כה כְּוִיָּה: הוא"ו בחירק חסר, יו"ד בדגש חזק מנוקדת בקמץ. לא: כְּוִיָּה

כא כט שׁוֹר נִגַּח הוּא: דגש חזק בגימ"ל שהוא שם תואר לשור ולא תואר פעולה בעבר שאז הניקוד היה צריך להיות נו"ן בקמץ וגימ"ל בפתח וללא דגש חזק בגימ"ל: לִ: נִגַּח⁴.

כא לא יַעֲשֶׂה לָו: טעם נסוג אחר לעי"ן ודגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק

כא לג וְנִפְל-שָׁמָּה: געיה בנו"ן

כא לה וְכִי-יִגַּף שׁוֹר-אִישׁ: לפי קורן ותורה קדומה, תיבת וכי-יגף מוטעמת במרכא, ברויאר ואחרים, בדרגא וכן צריך לקרוא⁵.

כב ח עַל-שְׁלָמָה: שיו"ן שמאלית

כב יט לְאֱלֹהִים הלמ"ד בקמץ. לא בצירי!

כב כא תִּעֲנוּן: יש להקפיד על הדגש בנו"ן, מלשון ענוי וכן הוא הדבר בהמשך

כב כו וְשָׁמַעְתִּי: במלרע! הקורא במלעיל משנה משמעות

כג א אַל-תִּשָּׂא: במלעיל

כג ג תְּהִדָּר: הה"א בשווא נח והדל"ת בדגש קל מדין בגד"כפת אחרי שווא נח, אין לקרא תְּהִדָּר

כג ד אִיבָתָּ: אל"ף בחולם, יו"ד בחירק קטן (חסר) ובי"ת בשווא נח, יש לקרא: א' - יב - נ

כג ח כִּי הַשְּׁחָד יַעֲוֹר פְּקָחִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: להיזהר מהפסוק המקביל דברים טז יט כִּי הַשְּׁחָד יַעֲוֹר עֵינָי

¹ אני בדרך כלל מעתיק את המילים מהפסוק על ניקודן וטעמיהן מתוכנת כתר בר-אילן, שם אין געיה ביו"ד. ידידנו אורי הוסיף געיה זו ע"פ ברויאר שמוסיף געיות במקום הראוי להן גם אם אינן בכתר או בלנינגרד. א.ל.

² מי שאינם מבחינים בין קמץ לפתח
³ בספר תורה קדומה, בחלק הדקדוק מצייין המחבר כי בעדה התימנית נוהגים להבדיל בין השניים ע"י הארכה קלה בקריאת לו לעומת לא, שהצליל נחתך ע"י האל"ף. ראב"ע בפרשתנו אומר שאין הבחנה.

⁴ כבר דננו סביב הנושא של צירוף הטעמים "תלישא קטנה קדמא גרש" (לרב מוכר בשמו המשובש: קדמא ואזלא א"ה: או אזלא גרש. א.ל.), האם הקדמא קרובה יותר לתלישא או לגרש? ובכן, לפעמים כך ולפעמים כך, במקרה שלנו: שׁוֹר נִגַּח - הוּא.

⁵ על פי כללי משרתי התביר היה ראוי להיות מוטעם במרכא שהרי הברה אחת בלבד מפרידה בין הברת התביר לבין הברת משרתו: וְכִי-יִגַּף שׁוֹר-אִישׁ. א"ה: עיין בספר טעמי המקרא של ר"מ ברויאר עמ' 92 שיש שלושה עשר חריגים, וכאן אחד מהם. וכבר הבהרנו שמחלוקת בין קורן (היידנהיים) לברויאר אינה בין כוחות שווים. מה גם שהדרגא הוא המקובל והמרכא נראה כהגהה מסברא. גם בתנ"ך ירושלים תשי"ג [העולה בדיוקו על קורן שיצא לאור כעשר שנים אחריו] בדרגא. א.ל.

חֲכָמִים וְיִסְלֵף דְּבָרֵי צְדִיקִים

כג טו כִּי-בֹ יֵצְאֵת מִמְצָרִים: הַטְּפָחָא בְּתִיבָה כִּי-בֹ

כג טז בְּאַסְפֵּי: הַאֲלִיף בְּקִמְץ קֶטֶן וְהִפֵּ"א דְּגוּשָׁה.

כג כ וְלֶהֱבִיאֵי: וְאִ"ו בְּשׁוּוֹא נַע, גַּעִיָּה בְּלִמ"ד בְּפִתְחָה, הַעֲמֵדָה קֶלָה בְּבִ"ת בְּגִלְלָה הַמוֹנָח. יֵשׁ לְקִרְאָה: וְלֶ-הֶבִי-אֵיךְ

כג כג וְהֶבִיאֵי: גַּעִיָּה מִתַּחַת לְוֹא"ו הַמּוֹרָה עַל הַעֲמֵדָה קֶלָה וּמֵאֲפֶשֶׁר הַגִּיָּה נִכּוֹנָה שֶׁל הַה"א הַחֲטוּפָה לְמִנוּעַ הַבְּלַעְתָּה.

וְהִכְחִדְתִּיו: הַכ"ף בְּשׁוּוֹא נַח עַל אֵף הַקּוּשִׁי בְּקִרְיַאת הַחִ"ת שְׁלֹאֲחֵרִיָּה, הַתִּיבָה מוֹטַעֲמַת בְּטַעַם סו"פ לֹלֵא מִשְׁרֵתִים אִו

מִפְסִיקִים לְפָנֶיהָ וְאִין לְהֵאָרִיךְ בְּה"א כְּאִילוּ מוֹטַעֲמַת בְּטַפְחָא

כג כד תְּעַבְדִּים: תִּ"ו בְּקִמְץ גָּדוֹל, הַעִ"ן בְּקִמְץ קֶטֶן

כג כה וְהִסְרֵתִי: בְּמַלְרַע, גַּעִיָּה בּוֹא"ו לְמִנוּעַ הַבְּלַעְתָּה הַה"א

כג כז וְהִמְתִּי: וְאִ"ו בְּשׁוּוֹא נַע (אִין לְקִרְאָה שֶׁם פִּתְחָה), דְּגַשׁ חֲזַק בְּמ"ם הַטַּעַם בְּתִ"ו.

כג כט וְרַבָּה הַטַּעַם בְּבִ"ת מַלְרַע.

כג לב וְלֹאֲלֵהֵימָם: אִין לְהַשְׁמִיעַ אֶת הַאֲלִיף, לְקִרְאָה 'וְלֵלֵהֵימָם'

כד י וְכַעֲצִים: הַכ"ף בְּשׁוּוֹא נַח

כד יב וְהִיָּה-שֵׁם: הַה"א בְּשׁוּוֹא נַח

הַפְּטָרָה שֶׁקְלִים מַלְכִים ב יב:

ב צְבִיָּה: הַבִּל"ת בְּשׁוּוֹא נַח וְהִי"ד בְּקִמְץ^[6]

ה כֶּסֶף נִפְשׁוֹת: מִרְכָּא טִיפְחָא (וְלֹא לְהִיפֵךְ כַּחֲלֵק מֵהַחֹמְשִׁים). אֲשֶׁר-יִוְבָא: בְּמִקְף וְלֹא בְּקִדְמָא

י אֲרֹן אֶחָד: הַאֲלִיף בְּחֲטָף פִּתְחָה^[7]. וְנִתְּנָה-שֵׁמָה: גַּעִיָּה בְּנִו"ן הַרְאֻשׁוֹנָה

יב הַמְתִּכֵּן: הַמ"ם בְּשׁוּוֹא נַע וְלֹא בְּחֲטָף^[8]

יג לְחֻזְקָא אֶת-בֵּיַת-הַ' : טַפְחָא בְּתִיבָה לְחֻזְקָה. לְחֻזְקָה: הַחִל"ת בְּקִמְץ קֶטֶן הַה"א אִינָה בְּמִפִּיק.

יד יַעֲשֶׂה: הַעֲמֵדָה קֶלָה בִּי"ד מִפְּנֵי הַגַּעִיָּה שֶׁם

רֵאשׁוֹן שֶׁל תְּרוּמָה:

כה ג זָהָב וְכֶסֶף: יֵשׁ לְהַקְפִּיד עַל הַפְּרִדַּת הַתִּיבּוֹת וְכֵן בְּהַמְשַׁךְ פֶּס' ה: אֵילִם | מְאָדָּמִים וְעֵרֶת | תְּחָשִׁים

כה ה מְאָדָּמִים: הַאֲלִיף בְּקִמְץ חֲטוּף

כה ח וְעֵשׂוּ לִי: טַעַם מִרְכָּא נִסּוּג אַחֲרֵי לַעִ"ן

כה י וְאַמָּה: אֲלִיף פִּתּוּחָה וְדַגֵּשׁ חֲזַק בְּמ"ם לְהַבְדִּילוֹ מִשְׁפַּחָה עֵבְרִית

כה יב וְיִצְקֵתָ לֹ: טַעַם מוֹנַח נִסּוּג אַחֲרֵי לְצַד"י וְדַגֵּשׁ חֲזַק בְּלִמ"ד

כה יד עַל צְלֻעַת הָאָרֶן: טַפְחָא בְּתִיבָה עַל

כה טז אֲשֶׁר אֶתֶּן אֱלֹהֵיךְ: אִין לְסִיִּים אֲשֶׁר - אֶתֶּן אֱלֹהֵיךְ

[6] כְּבֵר רֵאִיתִי מִשְׁתַּבְּשִׁים בְּשֵׁם זֶה לְקִרְוֵא צְבִיָּה.

[7] וְכֵן בְּפִסּוּק הַמִּקְבִּיל בְּדַבְרֵי הַיָּמִים ב כד ח
[8] הַחֲטָף בְּמ"ם בְּכַתֵּר אַרְם צוּבָא אִינּוּ מוֹתִיר סַפֵּק שִׁישׁ לְקִרְוֵא בְּשׁוּוֹא נַע.